

JULKISET TAIDETOKSET KOTKASSA

1. KOTKAN POJAT, 1951

Essi Renvall

pronssi

Kaupungintalon edusta

Veistoshankkeen alullepanija oli kaupunginjohtaja K.R. Lindgren, joka halusi Kotkan kasvua kuvaavan monumentin kaupungintalon nurkalle. Kaupunginhallitus myönsi vuonna 1947 määrärahan kuvapatsaan hankkimista varten. Taiteilijaksi valittiin Essi Renvall, jolta tilattiin luonnoksia vuonna 1948.

28.7.1951 paljastettu veistos edustaa suomalaista realistista kuvanveistoperinnettä. *"Kotkan ensimmäisen kuvapatsaan paljastustilaisuuteen oli kokoontunut tuhannen henkeä, mikä parhaiten todistaa kotkalaisten kiinnostusta kaupunkinsa kaunistamista koskeviin kysymyksiin."* E-S 29.7.1951

Hengeltään veistos kuvaa aikansa yhteiskunnallisen optimismin ja toivon ilmapiiriä. Tyyllillisesti veistosta voidaan pitää 30-luvun perinteen jatkajana. Se on hyvin sopusoinnussa Erkki Huttusen 1934 suunnitteleman kaupungintalon kanssa.

Kotkaan tilatusta teoksesta tehty kipsivalos oli esillä myös Suomen teollisuusnäyttelyn sisäänkäynnin edustalla Moskovassa kesällä 1951.

Essi Renvall oli aikaisemmin voittanut useita veistoskilpailuja ja myöhemmin häneltä tilattiin useita veistoksia eri kaupunkeihin.

"Kotka on saanut 73 vuotta odottaa kaupunkikuvaansa julkista taideteosta, kuvapatsasta, jollaisia näkee nuoremmisakin asutuskeskuksissa. Eilen koitti viimein se hetki, jolloin täälläkin tuotiin päivänvaloon se luomus, kuvanveistäjä Essi Renvallin veistämä "Kotkan pojat".

"Kotkan pojat täyttää paikkansa ylväänä ja monumentaalisena kaupungintalon portaiden alatasanteella." (Etelä-Suomi 29.7.1951)

2. TUKINUITTAJA, 1952

Emil Wikström

pronssi

Hovinsaaren rantapuisto

Emil Wickströmin pronssiveistos Koskenlaskija hankittiin Kotkaan kaupunginjohtaja K.R. Lindgrenin aloitteesta.

Teoksen sijoitettiin Sibelius-puistoon. Kun puistoon 1955 hankittiin Jussi Mäntysen Kotkat -veistos, siirrettiin Koskenlaskija Kotkan sisääntulotien varrelle Kivisalmen sillan puistikkaan. Vuonna 2001 veistos siirrettiin syrjäiseksi muuttuneesta paikastaan tien toiselle puolelle Hovinsaaren rantapuistoon.

Kotkan hankittu Koskenlaskija on toisinto alkuperäisestä Emil Wickströmin 1889-90 Pariisissa tekemästä kipsiveistoksesta. Patsaan valoi pronssiin kuvanveistäjä Arttu Halonen. Toisinto teoksesta on myös Valkeakosken kaupungilla (1991).

Wikströmin Tukinuittaja oli aikanaan erittäin tunnettu ja ihastusta herättänyt veistos ja Wikström kuului jo uransa alussa kuvanveistäjiemme kärkeen. Veistoksen 1. versio vuodelta 1887 (½ luonnollisesta koosta) tuhoutui ateljeen tulipalossa Wienissä. 2. versio (1889-90 Pariisi) oli myös valettu kipsiin. Veistos palkittiin Suomen Taideyhdistyksen näyttelyssä 1890.

Aikalaiusten kommentteja Tukinuittajasta:

"Niin mainio idea, että hän aivan etsimättä käyttää kotimaista aihetta, eikä iänikui-

sesti tarjoa meille Apolloa, Bacchusta jne."

(Aina Slöör Akseli Gallén-Kallelan välityksellä Emil Wikströmille 1888)

*"Etevin ja huomattavin hänen teoksistaan lienee Tukinuittaja, jossa hän elävyydel-
lä ja rohkeudella on käsitellyt tätä mielenkiintoista kansallista aihetta"*

(Kasimir Leino 1891)

3. **SANKARIEN LEPO, (SANKARIMUISTOMERKKI), 1951**

Emil Filén

Kirkkopuisto

musta graniitti, korkeus 10 metriä

Kotkan kaupunki ja Kotkan ev.-lut. seurakunnan asettama työryhmä päätti toteuttaa sankarihauta-alueen arkkitehti Erik Bryggmanin yleisehdotuksen pohjalta.

Vuonna 1941 toimikunta julisti myös muistomerkkilpailun, johon saapuneista 28 ehdotuksesta valittiin yksimielisesti voittajaksi Emil Filénin ehdotus "Sankarien lepo".

Teoksen toteutus saatiin kuitenkin alulle vasta vuonna 1949 ja Haminan kiviveistämöllä valmistettu muistomerkki paljastettiin 1.7.1951.

4. **SANKARIMUISTOMERKKI, 1951**

Hilding Ekelund ja Viktor Jansson

Kymin kirkon sankarihautausmaa

Kymin kirkon länsipuolella Vanhan hautausmaan vieressä on 380 sankarivainajan viimeinen leposija. Alueen suunnittelijana oli arkkitehti Hilding Ekelund ja muistomerkkin suunnitteli kuvanveistäjä Viktor Jansson.

Hilding Ekelund osallistui sankarihautausmaa-alueen suunnittelukilpailun nimimerkillä Redivivius — henkiin herätetty. Ekelund suunnitteli sankarihauta-alueen sekä muistokiven, johon kuvanveistäjä Viktor Jansson veisti reliefin.

5. **KOTKAT, 1955**

Jussi Mäntynen

pronssi, korkeus 2.8 m, leveys 2.3 m

punagraniittisen jalustan korkeus 5 m

Sibeliuksenpuisto

Sibeliuksenpuistoon tilattiin kaupunginjohtaja K.R. Lindgrenin aloitteesta veistos tunnetuimmalta suomalaiselta eläinaiheiden veistäjältä Jussi Mäntyseltä. Veistos esittää kahta merikotkaa. Alinna on naaraslintu, joka on siepannut kynsiinsä lohen, ja sen yläpuolella on koiraskotka. Patsas on suunniteltu suihkukaivon keskusfiguuriksi, jolloin lohen suusta tulee vesisuihku.

Veistokselle perustettiin paikka puiston keskelle, jossa se paljastettiin virallisesti 4.11.1955. Teoksesta on toisinto Ruotsissa.

"Kun Kotka kieltämättä kaipaa kaunistusta, on toivottavaa, että patsashanke saadaan toteutetuksi. Silloin on ainakin päästy alkuun kaupunkikuvamme kaunistamisessa."

(K.R. Lindgren Etelä-Suomessa 10.11.1954)

6. TOIVO PEKKASEN HAUTAMUISTOMERKKI, 1962

Wäinö ja Matti Aaltonen

pronssi ja punainen graniitti

Kirkkopuisto

Kotkan evankelis-luterilainen seurakunta luovutti hautapaikan kaupunginhallituksen esittämästä kohdasta kirkon tontilta.

Kotkan kaupungin tilaama muistomerkki paljastettiin 10.9.1962, akateemikko Toivo Pekkasen syntymän 60-vuotispäivänä.

7. KARJALAINEN ÄITI (KARJALAAN JÄÄNEIDEN MUISTOMERKKI), 1962

Jyrki Sailo

pronssi

Kirkkopuisto

Kirkkohallintokunta teki vuonna 1961 päätöksen paikan luovuttamisesta Jyrki Sailon Karjalainen äiti –patsaalle. Veistoksen pystyttivät Kotkan Karjalaisseura Kotkan kaupungin, Kotkan ev.-lut. seurakunnan yritysten ja yksityisten tukemana. Muistomerkki paljastettiin 3.11.1962.

8. AHTAAJAT, 1966

Oskari Jauhiainen

pronssi

leveys yli 4 m, korkeus 2,5 metriä (jalustan korkeus 3,2 m)

Palatorninvuori

Satamatyöläisten sosiaalisia oloja parantamaan oli 1950-luvun alussa perustettu Satamien sosiaaliyhdistys ry. Yhdistys halusi kunnioittaa ahtaustyötä ja sen tekijöitä, ahtaajia, panemalla toimeen kutsukilpailun. Patsaasta tulisi Pohjoismaiden ensimmäinen ahtaustyölle omistettu veistos.

Kotka valittiin veistoksen sijaintipaikaksi, koska Kotkan satama on maamme suurin vientisatama. Kilpailuun kutsuttiin neljä kuvanveistäjää: Aimo Tukiainen, Kain Tapper, Kalervo Kallio ja Oskari Jauhiainen. Palkintolautakunta, johon kuului myös 20 ahtaajaa, valitsi Oskari Jauhiaisen ehdotuksen parhaaksi. Palkintolautakunta kiitti ehdotuksen onnistunutta viiva- ja liikerakennetta, sen monumentaalisuutta ja rytmistä muotoa sekä yksinkertaisia äärilinjoja.

Taiteilija valitsi lankunkantajat -aiheen seurattuaan satamassa sahatavaran lastausta. Hän haluisi teoksellaan kunnioittaa työtä ja sen tekijöitä. Veistoksen valmistamisen Jauhiainen aloitti kesällä -65. Aikaa oli vain yksi vuosi, mikä oli kovin lyhyt aika suuren työn valmistumiselle. Säästääkseen aikaa taiteilija veisti työn suoraan kipsiin.

Patsas luovutettiin Kotkan kaupungille 30.7.1966

9. A.S. POPOVIN RINTAKUVA, 1970

Dimitri Borisvitš Rjabitshev

harmaa graniitti

Isopuisto

Venäläinen fyysikko ja keksijä Alexandr Stepanovitš Popov (1859-1906) osoitti vuonna 1889 langattoman viestityksen mahdollisuuden ja vuonna 1896 hän esitteli toimivat radiolaitteet. Vuonna 1900 hän rakensi Venäjän sotavoimia varten sähkö-

tysasemat Kotkaan ja Suursaareen.

Keksinnöstä ei pidetty turhaa melua, sillä huhujen mukaan Venäjällä oli tarkoitus kehittää kaikessa hiljaisuudessa salaista asetta.

Mahdollisuuden kokeilleen Popov sai 24.11.1899, kun Venäjän laivaston panssari-laiva ajoi karille Suursaareessa.

Teoksen lahjoitti Kotkan kaupungille ???

Taiteilija on valinnut itse muistomerkin sijoituspaikan.

10. NUPUKIVIMIESTEN MUISTOMERKKI, 1978

Heikki Häiväoja

punainen graniitti

Allintie

Katujen päällystäminen nupukivillä alkoi jo 1800-luvun puolella ja oli vilkkaimmillaan 1930-luvun alussa. Kiveämiset olivat pääasiassa työttömyystöitä. Kotkassa on nupukivipäällysteisiä katuja ollut yhteensä yli 10 kilometriä.

Vuonna 1976 ehdotti Kotkan kaupunginhallitus siirrettäväksi 39.000 markkaa Toivo Pekkasen muistomerkin suunnittelua ja hankintaa varten tarkoitetuista varoista nupukivimiesten muistomerkin toteuttamiseen. Muistomerkin hinnaksi arvioitiin 50.000. markkaa.

Muistomerkki tilattiin Toivo Holopaisen aloitteesta Heikki Häiväojalta ja sijoituspaikaksi valittiin vanha nupukivityömaa-alue Metsolassa Allintien reuna-alueella Langinkosken koulun ja Sipintien väliin.

Veistos kuvaa nupukiven irrottamista suuresta kivitangosta ja se paljastettiin 17.5.1978.

11. V.I. LENININ RINTAKUVA, 1979

pronssi, graniittialusta

Mati Varik (sekä arkkitehti Allan Murdmaa ja insinööri Jaan Port)

V.I. Leninin rintakuva oli Tallinnan kaupungin lahja satavuotiaalle ystävyyskaupungilleen Kotkalle. Suurikokoinen rintakuva sijoitettiin juhlanan monumentaalisesti varautuen kukkalaitteita tuoviin valtuuskuntiin.

Veistos sijoitettiin vuotta myöhemmin Leninin puistoksi nimettyyn puistoon 26.8.1979. Tässä puistossa Leninin tiedetään kävelleen vuonna 1907 matkallaan Kotkan työväentaloon osallistuakseen siellä salaiseen Venäjän sosiaalidemokraattisen työväenpuolueen kolmanteen konferenssiin.

Taiteilija itse kertoi, että Kotkan monumentti oli niin suuri ja Lenin -aihe niin vaikea, että menee varmasti vuosia, ennen kuin hän tarttuu aiheeseen uudestaan.

Tartossa ollutta patsaan toisintoa ei tiettävästi enää ole olemassa.

12. TAHDON VOIMA, 1985

Arvo Siikamäki

pronssi

Kirkkopuisto

Kaupunginvaltuusto myönsi 90-vuotisjuhlakokouksessaan 21.5.1968 määrärahan akateemikko Toivo Pekkasen patsashanketta varten.

Asian valmistelu edistyi varsin hitaasti, sillä vasta 11.3.1973 kaupunginhallitus hyväksyi muistomerkkikilpailun ohjelman. Kilpailuaika päättyi lokakuussa 1974.

Kesäkuussa 1975 kuvataidetoimikunta teki kaupunginhallitukselle ehdotuksen,

jossa esitettiin muistomerkin sijoittamista Toivo Pekkasen puistoon ja muistomerkin toteuttamista Arvo Siikamäen luonnoksen pohjalta.

Kilpailuun lähetettiin 38 ehdotusta, jaetulle ensimmäiselle sijalle nousivat Arvo Siikamäki teoksellaan "Totuuden tiellä" ja Ukri Merikanto teoksellaan Vastuun yhteys. Hanke toteutui vasta vuonna 1985, kun kirkkopuistoon saatiin Arvo Siikamäen kolmiosainen graniittiveistos Tahdon voima.

13. AURINGONPALVOJAT (KOHTI AURINKOA), 1989

Jean-Erik Kullberg

teräs

Toivo Pekkasen puisto

Puistotoimiston hankkima.

14. TUULET YLI MERIEN, 1990

Markku Hirvelä

pronssi

Mussalon syväsatama

Kotkan kaupunki tilasi uuteen Mussalon syväsatamaan pronssireliefin, joka paljastettiin sataman vihkiäistilaisuudessa kesäkuussa 1990. Teos tilattiin kotkalaiselta kuvanveistäjältä Markku Hirvelältä.

15. LENININ PUUTTUVA KÄSIVARSI, 1995

Krzysztof Bednarski

pronssi

Leninin puisto

Kotkan kaupunki lunasti kesän 1995 kansainvälisestä Port of Art -taidenäyttelystä puolalaisen Krzysztof Bednarskin teoksen Leninin puuttuva käsivarsi. Veistos on pronssia ja se on sijoitettu punagraniittiselle jalustalle noin 30 metriä V.I. Leninin rintakuvan eteen. Krzysztof Bednarski sai idean teokseensa nähtyään Mati Varikin 1979 veistämän ja Tallinnan kaupungin satavuotiaalle ystävyyskaupungilleen lahjoittaman muistomerkin.

Krzysztof Bednarski itse kertoo Leninin puuttuvan käsivarren synnystä: *"Saapuesani Kotkaan ja kävellessäni kaupungilla löysin unohtuneen veistoksen, muistomerkin. Kädetön miesparka kiinnitti huomioni. Muistellesani kokemuksiani konservattorina 1982 — jolloin Puola oli julistettu sotatilaan — ajattelin puhtaasti humanitaarisena eleenä ojentaa auttavan käden yksinäiselle hahmolle.*

Veistos esittää ajattelijasentoista miestä, joskin kaikki tietävät, että hän oli toiminnan mies. Häneltä puuttuu vasen käsivarsi. Tahdoin palauttaa sen, mutta inhimillisessä mittakaavassa.

En halua puuttua toisen taiteilijan työhön, vaan pidän tätä projektiani lähinnä pienen mittakaavan toimenpiteenä, jonka tavallinen sairaalatyöntekijä suorittaisi. Huonot muistomerkit aiheuttavat nimittäin enemmän haittaa kuin huonot kirurgit.

Historiallisen draaman tasolta halusin palata inhimillisen ajan ulottuvuuteen ja tehdä tämän muistomerkin uudelleen — voittaa sen takaisin. Halusin saattaa hänet ajan tasalle. Kukka tai kampa eivät sovi hänelle, joten annoin hänelle savukkeen, kenties viimeisen."

Kotkassa 1.6.-27.8. esillä olleeseen Port of Art -näyttelyyn osallistui 18 taiteilijaa

11 maasta. Port of Art oli Itämeren maiden kulttuuriyhteistyöjärjestön Ars Baltican vuoden 1995 päätapahtuma.

16. GRANIITTIKALLIOTA VARTEN, 1995

Mindaugas Navakas

graniitti, koko 7 x 0,9 x 0,8m

Katariinan meripuisto, aiemmin oli Kuusisen satamassa

"Kerran, työskennellessäni Klaipedassa ja katsellessani, miten aurinko laski meren toiselle puolelle, minulle tuli ajatus, että jossakin meren toisella rannalla täytyy olla paljon enemmän graniittia. Sellaisen paikan löytäminen tuntui kauniilta unelta. Todella unelta, ilman pienintä toteutumisen mahdollisuutta. Täällä Kotkassa minulla oli viimein tilaisuus tehdä jotakin tätä toista rantaa varten, graniittikalliota varten." Teoksen muodostaa kaksi riippuvaa toisiinsa nivellettyä osaa.

"On hyvin tärkeää, että veistos liittyy veteen. Kun teos riippuu lähellä vettä, se tuo mieleen uppoamisen. Ja koska se on todella hyvin massiivinen, viittaus käy varsin voimakkaaksi. Tässä ei ole kyse minkäänlaisesta kellumisesta, tämä on varma uppoaminen. Tavallaan se muistuttaa ankkuria; länsimaisen käsityksen mukaan ankkuri edustaa toivoa. Muodostuu ketju: graniittinen veistos — vesi — uppoaminen — ankkuri — toivo."

Taiteilija oli Liettuan edustaja kansainvälisessä Port of Art -näyttelyssä Kotkassa kesällä 1995. Hän lahjoitti teoksen Kotkan kaupungille näyttelyn päätyttyä.

17. PORTSARI JA KAKSONEN, 1995

Esko Heikkilä

ruostumaton teräs

Karhulan uimahalli

Kotkan kaupunki hankki teokset osana Karhula kauniiksi –projektia.

18. RUOTSISALMEN TAISTELUISSA 1789-90 HUKKUNEIDEN MERIMIESTEN MUISTOMERKKI, 1998

Mikhail Anikushin

pronssi

Kuusisen saaren lounaiskärki

korkeus 2,6 m

Aloite muistomerkin saamiseksi Kotkaan tuli Venäjän laivaston muistomerkkisäätiöltä. 2.5.1996 tuli kuluneeksi 330 vuotta Venäjän (Pietari Suuren) sotalaivaston perustamisesta. Tähän liittyen pietarilaisen Baltic Memorial Society:n puheenjohtaja, amiraali Vladimir Samoïlov ja Pietarin taideakatemian professori, akateemikko Mikhail Anikushin kävivät syksyllä 1992 Kotkassa katsastamassa sijoituspaikkaa muistomerkkiä varten.

Taiteilija halusi muistomerkin sijoitettavaksi siten, että se on taistelupaikkojen läheisyydessä ja siitä on suora näköyhteys Ruotsinsalmen vesille. Hän suunnitteli teoksen niin, että se olisi osa luontoa ja näyttäisi olleen paikallaan aina.

Muistomerkki paljastettiin Kotkan Meripäivillä 25.7.1998, ja sen vastaanotti 120-vuotiaan Kotkan kaupungin puolesta kaupunginjohtaja Hannu Tapiola. Paljastuspuheen piti Pietarin I varakuvernööri V.N. Ššerbakov ja juhlapuheen Venäjän laivaston muistomerkit -säätiön puheenjohtaja, amiraliteetin telakoiden pääjohtaja V.L. Aleksandrov.

Pietari Suuren lähes 300 vuotta sitten perustama Pietarin Amiraliteetin telakka oli hankkeen päärahoittaja. Kotkan kaupungin osuudeksi jäi ainoastaan perustamiskustannuksista huolehtiminen.

19. HANS GUTZEIT, 1999

Markku Hirvelä
pronssi

Meriniemi

20. MARIA PURPUR, 1999

Juta Eskel
pronssi
Isopuisto

Tarinan mukaan everstin leski Maria Purpur pelasti heinäkuussa vuonna 1855 Kotkan ortodoksisen kirkon englantilaiset hävitykseltä. Pyhän Nikolaoksen kirkko (Jakov Perrin 1799-1801) on Kotkan vanhin rakennus.

Patsashankkeen alullepanija oli kunnallisneuvos Anna-Liisa Linkola. Hankkeen takana oli joukko kotkalaisia yksityishenkilöitä, patsastoimikunnan puheenjohtajana Anja Sirola.

Patsas paljastettiin ja luovutettiin kaupungille 26.9.1999.

21. PORTTI, 1997

Birthe Marie Løveid
teräs
Kotkan Veistospromenadi

Kotkan ja Fredrikstadin välistä puolivuosisataista ystävyyskaupunkisuhdetta juhlistava teos paljastettiin 19.8.2000.

"Portissa on diakuva Fredrikstadista, ja kuvaa katsomalla voi tehdä sinne matkan, jonka rajana on vain mielikuvitus. Edes tietokoneelle ohjelmoitu virtuaalimaailma ei pysty tähän, koska siellä näemme vain sen, mitä meidän halutaan näkevän", kertoi taiteilija paljastustilanteessa. Myöhemmin rikkoutuneen diakuvan tilalle on laitettu Fredrikstadin vaakuna.

Teoksen sisarteos paljastettiin lokakuussa 2000 Fredrikstadissa. Portit symboloivat kaupunkien välistä kiinteää suhdetta ja tulevaa yhteistyötä.

22. TULIPORTAAT

Tapio Sinisalo
maalattu alumiini
Palotorninvuori

Teoksessaan Tapio Sinisalo kertoo pohtivansa elämän tärkeyttä tässä ajassa, jossa ihmiset jaetaan jyrkästi onnistujiin ja epäonnistujiin. Teos kuvaa toistemme löytämistä minuutta etsiessä.

"Palotorninvuorelle noustaessa teos tervehtii tulijaa hyvin suljetulla muodollaan, mutta sen taakse teos avautuu, mutta ei lopullisesti. Portaavat löytyvät, mutta ne kulkevat teoksen sisään." (KySa 8.6.2000)

Taiteilija kertoo kypsyttelleensä teoksen ideaa pitkään, ja kun kutsu osallistua Port of Art -näyttelyyn tuli, hän ryhtyi toteuttamaan sitä oikeaan kokoon.

Kansainvälinen ulkoilmataidenäyttely Port of Art oli esillä Kotkan kaduilla ja puistoissa kesällä 2000.

Teos toteutettiin Kotkan kaupungin kustannukselle ja taiteilija lahjoitti teoksensa tekijänoikeudet Kotkan kaupungille näyttelyyn päätyttyä.

23. O-HOY, 1995

Oddvar I.N. Daren
maalattu pelti
Palotorninvuori

Teos oli yksi kansainvälisen Port of Art –ulkoilmataidenäyttelyn teoksista kesällä 2000 Kotkassa. Teos lunastettiin kaupungille kansalaiskeräyksellä hankituilla varoilla.

"Jos kaupunki haluaa, O-HOY voi olla Kotkan ikoni, kuvasymboli. Symbolit ovat entistä tärkeämpiä nykyisenä massakommunikaation aikana, kun kukaan ei lue viestejä.

24. AURINKOON KATSOJA, 2001

Tapio Junno
pronssi
Kotkan Veistospromenadi

Tapio Junno tunnetaan nimenomaan pronssiveistosten tekijänä. Hänen taiteessaan esiintyy keskeisenä muutama teema, joita hän on työstänyt pitkään.

Hänen ehkä tunnetuimpia aiheitaan ovat pronssiset mieshahmot, joita hän on veistänyt 60-luvulta lähtien. Myös aurinko on yksi häntä pitkään kiinnostaneista aiheista. Lähtökohtana hänen aurinkoaiheille veistoksilleen on hiihtäminen kevättalvella jäällä pohjoisessa, jolloin matalalla paistava aurinko tekee häikäisyllään miltei sokeaksi.

Teoksissaan hän yhdistää heijastavaa kirkasta pronssipintaa rosoiseen tummaan pintaan, jolloin veistoksen osat reagoivat valoon eri tavoin. Hän saa raskaan metallin näyttämään ilmavalta ja keveältä. Kaiken kaikkiaan hänen veistoksensa ovat hyvin symbolisia. Hän ilmentää taiteessaan henkisiä olotiloja, lapsuuden muistoja, kokemuksia yleensäkin — tätä päivää unohtamatta. Hänen taiteensa ilmentää elettyä elämää, ei mitään keksittyä.

Tapio Junno valaa pienet veistoksensa itse työhuoneensa yhteydessä olevassa valimossa. Hän kertoo pitävänsä muotintekoa ja pronssivalua seikkailuna, josta pitää. Kotkalaiset ovat saaneet tutustua hänen teokseen Aurinkoon katsoja Keskuskadun veistosbulevardilla 21.5. 2001 lähtien.

25. KIERTOLAINEN, 2001

Jaakko Pernu
pajuveistos, korkeus 8 m, leveys 6.2 m
Kotkan Veistospromenadi

Kuvanveistäjä Jaakko Pernu toi Oulusta Kotkaan 1500 kiloa pajua, arviolta 2000 kappaletta. Hän rakensi Kotkan veistospuiston ensimmäisen teoksen suunnittelua materiaalinhankintaa lukuun ottamatta yleisön edessä sijoituspaikallaan.

Taiteilijaa kiinnostaa ulkoilmateoksissa luonnonmateriaalit sekä suuri koko, joka sijoituspaikasta riippuen, mahdollistaa mittakaavalla leikittelyn. *"Orgaaninen materiaali on aina tuntunut mukavalta. Oikein haluan lahoja, oksaisia, viallisia puita."*

26. TARRAUTUMINEN, 2002

Matti Peltokangas

punainen graniitti, 7 osaa 40-100 cm
Kotkan Veistospromenadi

Seitsenosaisen veistoksen toisiinsa takertuneet graniittipallot voisivat taiteilijan mukaan olla vaikkapa kaktuksia, takiaisia tai puusta pudonneita hedelmiä.

Teoksessa on samankaltaisuutta hänen Ouluun tekemäänsä jättipalloon, mutta uudella tavalla. Ajatuksena on, että teoksesta tulee ihmiseen kokoinen, ei jätti. Se näyttää erilaiselta eri suunnista katsottuna, auringon valon ja varjojen vaihtelusta säteittäisillä pinnoilla syntyy erilaisia vaikutelmia

Veistos on painavaa paikkakunnan kiveä. Taiteilija on hakenut teokseensa keveyttä onnistuen erinomaisesti.

Kotkan veistosbulevardin 3. teos. paljastettiin 6.6.2002.

27. VIESTEJÄ YSTÄVILLE, 2002

Antti Maasalo

haponkestävä teräs, valo
Karhulan tori

Teoksen korkeus on 7 metriä: alaosa on 1 x 1 m, yläosa 2,4 –metrinen liikkuva väriosa. Kaikki sateenkaaren värit näkyvät teoksen yläosassa tapahtuvan värien muuttumisen ja sekoittumisen myötä. Alaosan teräkseen tehdyt kaiverrukset kuljettavat päivällä auringonvaloa, pimeällä teoksen sisältä tulevaa keinovaloa.

Teoksen perusajatuksena on ollut korkea teos, koska ympärillä on liikennettä, korkeita taloja ja puita. Jalustalta nouseva rauhallisempi osa kevenee ylöspäin ja ylhäällä on tuulitoiminen osa, jossa valaistuna näkyvät kaikki sateenkaaren värit.

"Kuten ystävienkin kesken suhteet ovat joskus takussa, niin myös teoksen hiotussa pinnassa on rajumpaa ja pehmeämpää grafiikkaa. Takuista huolimatta teoksen viestit ovat kuitenkin positiivisia ja lopuksi se ojentaa kukkapuskan" taiteilija kuvaili teostaan paljastustilaisuudessa.

Teoksen suunnittelussa on otettu huomioon sijoituspaikan valaistus, mittasuhteet, liikenne ja ihmisten liikkuminen — se toimii ikään kuin porttina torille.

28. PENTTI HÄMÄLÄINEN, 2002

Mikko Taskinen

pronssi
Kotekon puisto

Kansalaisliikkeen hankinta Helsingin Olympialaisten 50-vuotisjuhlavuonna. Pentti Hämäläinen oli kotkalainen nyrkkeilijä, Helsingin Olympialaisten kultamitalisti.

Patsas lahjoitettiin Kotkan kaupungille paljastustilaisuudessa 18.7.2002.

Muistomerkin suunnittelu ja toteutus Jorma Merivirta ja Mikko Taskinen, tekijäoikeuden haltija Jorma K. Merivirta, patsaan jalustan valmistus: Vikmanin Kivi, patsaan veistäjä Mikko Taskinen, pronssivalu Kärkkäisen valimo, Kellokoski. (Jorma K. Merivirralla saadut tiedot)

29. VAIKEA PORTTI, 2002

Matti Nurminen

musta graniitti, koko 180x120x140

Kotkan Veistospromenadi

Teos oli esillä suomalaisesta nykykuvanveistosta esittelevässä näyttelyssä Kotkan asuntomessualueella kesällä 2002. Teos hankittiin näyttelystä Kotkan veistospuistoon ja sijoitettiin paikalleen loppuvuodesta 2002.

Virallisesti veistos vastaanotettiin yhdessä Olavi Lanun Lepäävä pajutyttö –veistoksen kanssa 4.6.2003 Pro Sculptura –mitalin luovutustilaisuuden yhteydessä.

Matti Nurminen on käyttänyt veistosmateriaaleja laajalla kirjolla: puuta, lujitemuovia, pronssia ja kiveä. Veistokset ovat aiheeltaan klassisia, abstraktin ja esittävän välimailla: usein torneja tai portteja. Nurminen hallitsee hyvin kompaktit muodot ja pystyy virittämään niihin veistoksellista jännitettä. Hän osaa hyvin hyödyntää kulloinkin käyttämänsä materiaalin luonteen ja toisaalta hallitsee tilan ja teoksen keskinäisen suhteen.

30. LEPÄÄVÄ PAJUTYTTÖ

Olavi Lanu

värjätty betoni

Kotkan Veistospromenadi

Kotkan veistostyöryhmä päätti tilata professori Olavi Lanulta veistoksen vuonna 2002. Taiteilijan kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen päädyttiin hankkimaan Lepäävä pajutyttö –teos, jonka sijoituspaikan taiteilija itse valitsi.

Teos paljastettiin 4.6.2003 samaan aikaan Matti Nurmisen Vaikean portin kanssa. Samassa tilaisuudessa Kotkan kaupunki vastaanotti Suomen kuvanveistäjäliiton myöntämän Pro Sculptura –mitalin veistopuistohankkeesta.

Olavi Lanu vietti osan nuoruudestaan Kotkassa, josta hänellä on paljon kauniita muistoja. Hän on kansainvälisesti arvostettu maa- ja ympäristötaiteilija, joka ammentaa aiheensa – varsinkin kivistä ja puista. Olavi Lanu käyttää teoksissaan luonnonmateriaaleja kuten olkia, sammalta, naavaa ja tuohtia ja toisaalta lujitemuovia tai betonia. Lepäävä pajutyttö –teoksensa hän on ensin muotoillut ja taivuttanut pajusta. Teoksesta on tehty muotti, jonka jälkeen teos on valettu värjätystä betonista.

31. PYLVÄS, 2004

Kain Tapper

pronssi

Kotkan Veistospromenadi

Kuvanveistäjä, akateemikko Kain Tapper (1930-2004) on käsitte suomalaisessa kuvanveistossa. Kain Tapper on suomalaisen minimalistisen taiteen tärkeimpiä edustajia. Minimalismi syntyi suuntauksena vasta tähän aikaan Yhdysvalloissa. Kuitenkin Tapper on kertonut olleensa oppositiossa vallitsevaan realistiseen taidesuuntaukseen nähden. Varhaisella 1960-luvulla hän teki kenties ensimmäisenä Suomessa pelkistettyjä, abstrakteja puuveistoksia.

Kain Tapper käyttää uskollisesti perinteisiä kuvanveistomateriaaleja, puuta ja kiveä. Hänen koko tuotannossaan näkyvä kunnioitus materiaaleja kohtaan sekä nii-

den perinteisten käsittelytapojen hallinta. Tapperilla on lähtökohtana taiteessaan suomalaisen luonnon moninaisuus, vuorokauden ja vuodenaikojen vaihtelu. Veistosten karkea pintakäsittely, taidokas patina ja luonnonmuotoja muistuttavat orgaaniset muodot puhuttelevat tämän päivän ihmistä yli kulttuuri- ja maantieteellisten rajojen.

Luonto on ollut aina vahvasti läsnä Tapperin taiteessa. 1960-luvun lopulla puolitain esittävät viittaukset luonnon muotoihin ja maisemaan alkoivat saada sijaa hänen ilmaisussaan. Puun pintaan syntyneet spontaanit piirroksiset, jotka olivat yleensä luonnon itsensä tekemiä, otettiin hyväksyvästi vastaan ja Tapperia alettiin pitää luonnon runoilijana ja vähitellen taiteen oppositiomiehestä tuli kaikkien hyväksymä hienostunut modernisti.

Kain Tapper itse kertoo Pylväs -teoksensa syntyvaiheista: *"Kun taiteilijalle annetaan paikka, mihin työ tulee, alkaa suunnittelu. Minä sain hyvän paikan, ikivanhan punagraniittisen muurin. Hahmottelin veistokselle koon ja mitat. Kovin suurta ei siihen voinut tehdä. Teoksen yläosaan hain vähän samaa, mitä muurissa on, jotta saisin niiden välille vuoropuhelua. Teoksen nimi on yksinkertaisesti Pylväs. En hae yleensä teoksiini symbolikieltä – ainoastaan suhteet, viivat rytmin ja värin. Se kokemus, mitä olen tehnyt – se tunnelma tulee veistokseen."*

Taiteilija kävi lokakuussa 2003 itse valitsemassa teoksensa sijoituspaikan. Samalla hän luonnosteli teoksen paikan päällä.

32. **VELLO, 2004**

Kimmo Schroderus
hitsattu ja kiillotettu haponkestävä teräs
Kotkan Veistospromenadi

Teosten nimeämisen taiteilija kertoo kokeneensa aina erityisen hankalaksi. Mieluiten tämäkin veistos olisi ollut Nimetön, mutta koska se on yleinen ja äärimmäisen tylsä, niin taiteilija päätyi Velloon.

Vello-nimi kehkeytyi siitä, että taiteilija yritti kysyjille kuvailla teostaan ja aina sanoi sen muotokieltä vellovaksi. Toisaalta, koska taiteilijan suhde teokseensa muuttuu prosessin myötä jollain lailla kaverilliseksi, teoksen nimi saisi mielellään olla kaverille sopiva ja erisnimen kaltainen.

Taiteilija kutsuu Velloa abstraksiksi kaveriksi. Vello alkoi syntyä ajatuksesta, että taivaalta putoaa avaruusromun kaltainen kappale maahan. *"Se oli kuitenkin vain perusajatus. ja tullut niin tutuksi, että sen olen voinut jo hylätä"* kertoi taiteilija.

Aiemmin samana vuonna pohjoismaiden suurimmalla taidepalkinnolla Ars Fennicalla palkittu kuvanveistäjä on tehnyt Vello –veistoksensa taivuttamalla ja hitsaamalla muotoon 600 metriä kymmenmillistä haponkestävää terästankoa. Veistos on rakenteeltaan kuorimainen pinnan koostuessa toisella puolella taivutellun pyörötangon kaareilevista muodoista ja kääntöpuolella pelkästä hitsausjäljestä.. Lopuksi veistos on peitattu ja harjattu kirkkaan pinnan aikaansaamiseksi.

Valo on yksi teosta muuttava ja tärkeä tekijä. Hämärässä Vello on aivan toisennäköinen kuin julmankirkkaassa auringonpaisteessa.

33. MATKALLA, 2005

Kimmo Pyykkö

läpivärjätty betoni

Kotkan Veistospromenadi

Amerikan arkusta katkesi kahvat ja tavarat jäivät Kotkaan jalkakäytävälle. Matkaan tuli tauko. Taiteilija sai idean teokseensa ajatellessaan Kotkaa savolaisten Ameriikkana ja vilkkaana satamakaupunkina. Kotkasta on lähdetty tai Kotkan kautta kuljettu – tai sitten tänne jääty, vaikka mielessä siinsi Ameriikka. Professori Kimmo Pyykön sanoilla lähtöjä ja saapumisia – olemme kaikki matkalla jonnekin. Matkalaukkuja ja -arkkuja kuvaava työ sijaitsee Koulukadun ja Keskuskadun kulmauksessa - paikassa, jota taiteilija pitää ihanteellisen urbaanina.

34. ELINVOIMAINEN LÄSNÄOLO, 2005

Federico Assler

läpivärjätty betoni, paino 15000 kg

0.65 x 1.20 x 5 m

Kotkan Veistospromenadi, Toivo Pekkasen puisto

Asslerille pystyt teokset ovat maskuliinisia ja maata myötäilevät feminiinisiä. Teoksen keskiosan sisällä voi nähdä pystyn tapin. Se on samalla selkäranka ja fallistinen elementti. Teos on ankkuroitu maanpintaa liki olevaan kallioon terästangoin.

Asslerille hänen uuden teoksensa punainen väri symboloi kuumaa magmaa ja tulivuorta. Erityisesti hän katsoo teoksensa olevan suhteessa sen lähistöllä makavaan isoon, mustaan kiveen, joka muistuttaa häntä laavasta.

Yleensä taiteilija suhteuttaa ulkoilmateoksensa arkkitehtuuriin. *"Kotkassa teoksen lähellä ei kuitenkaan ole suuria rakennuksia. Tässä tapauksessa ympäröivä arkkitehtuuri ei vaikuttanut, enemmänkin puisto. Punaisen värin halusin ruohon vihreyden takia. Sinistä ja vihreää en koskaan käytä. Vihreä kuuluu luonnolle ja sininen taivaalle. Ulkoilmassa veistos muuttuu sään, valon, kosteuden vaihtuessa. Talvella se puskee lumesta elinvoimaisena kohti taivasta. Halusin teokseni tähän puistoon, jossa sillä on tilaa. Se pitää nähdä pilviä ja taivasta vasten."*

35. OVIDIUKSEN TANSSI, 2005

Olli Mantere

diabaasi, teräs ja valo

Kotkan kaupunginteatterin piha

Kotkan kaupunki julisti vuonna 2004 teatterin lisärakennuksen rakentamisen yhteydessä veistoskilpailun, jonka voitti kotkalainen kuvanveistäjä Olli Mantere ehdotuksellaan Ovidiuksen tanssi.

"Teos koostuu yhdeksästä ympyrän muotoon asetetusta painopisteestään nostetusta kivistä, "muodonmuutoksen tanssista", veden lailla heijastavasta haponkestävästä teräsympyrästä seinällä ja valosta, joka tämän teräspeilin kautta valaisee kivien metamorfoosin. Luonnon ja sattuman muovaamien kivien metamorfoosit leikkivät ajatuksella kivistä ikuisuuden, painon ja stabiiliteetin symbolina. Ympyrästä tulee muodonmuutoksen tanssi.

Tultaessa teatterin pihalle Ruotsinsalmenkadun kautta, kävellään "metamorfoosiheijastuksen ja haluttaessa myös "muodonmuutoksen tanssin" läpi. Teoksen ajatus on virittää katsoja teatterin magialle ja ajatukselle, että kaikki on mahdollista."

Teos paljastettiin 31.10.2005.

36. YÖKULKIJAT, 2007

Markku Hirvelä

pronssi, kulta, graniitti

n. 140 x 100 x 30 cm

Kotkan Veistospromenadi, Keskuskadun ja Kaivokadun kulma

Teos koostuu kahdesta "myyttisestä" ilves-hahmosta, jotka sivuavat toisiaan kuin laivat yössä. Teoksessa Hirvelä on etsinyt urbaania yöllistä tunnelmaa, jossa hahmona kuitenkin on ihmisen harvoin luonnossa tapaama otus, ilves. Teoksen paikalla sijaitsi aiemmin veistoksellinen vanha ankkuri, joka siirrettiin Katariinaan. Teos paljastettiin 7.6.2007.

37. CALVUS, NUORI UKKOSPILVI, 2008

Hanna Jaanisoo

alumiini

Kotkan Veistospromenadi,

Haukkavuoren näkötornin juurella

Rypälemäinen muoto on kuin tippunut taivaalta ja jäänyt ympäröivien puiden, liikenteen ja kaupungin vangitsemaksi vierailijaksi maan päälle. Teos on samanlaisesti orgaaninen abstrakti muoto, mutta lähemmin tarkasteltuna se koostuu täysin tunnistettavista osista, ilmapalloista. Matalapaine on Suomen leveysasteilla tavallinen sääilmiö. Siihen liittyvät kuurosateet ja odotus paremmasta ilmasta. Kun säärintama vihdoinkin muuttuu, taivaalle jää muutamia yksittäisiä pilviä. Joskus tuntuu, että ne ovat eksyksissä ihan samalla tavoin kuin kädestä karanneet ilmapallot. Calvus, joka tarkoittaa "paljas", on kukkakaalimainen kumpupilvi tai nuori ukkospilvi.

Teos paljastettiin 4.6.2008.

38. ELÄIMET, 2007 2008, 2009, 2010

Hannele Kylänpää

pronssi

Sapokan puisto

Hannele Kylänpään veistoksia on siroteltu ympäri Sapokan vesipuistoa. Näkyvin veistoksista on jänis, joka sijaitsee Tallinnankadun urheilukeskuksen puoleisessa päässä. Muut teokset, mm. hylje, kärppä ja käki on piilotettu kasvillisuuden sekaan katsojien yllättäen löydettäväksi.

39. IDOLI, 2010

Kim Simonsson

pronssi

Kotkan Veistospromenadi, Kauppakatu

Teos on istuva jäniksenomainen mies, jolla on suuret, antennimaiset korvat.

Simonssonin taiteelle ominaista ovat olleet eläimet tai naamioituneet, lapsenomaiset hahmot, joissa on kuitenkin ollut jotain uhkaavaa. "Useissa teoksissani vallitsee eräänlainen viattomuuden ja rajuuden jännite", Simonsson itse kuvaa työtään. Usein hän käyttää materiaalina keramiikkaa, mutta se ei olisi sopinut teokseen, joka joutuu alttiiksi merisäälle ja siksi Idolin materiaalina on kiillotettu ja henrymoore-patinoitu pronssi.

40. LEHMÄT, 2010

Miina Äkkijyrkkä

autopeltiä

Kotkan Veistospromenadi, Toivo Pekkasen puisto

Äkkijyrkän kyky nähdä autonrohjakkeissa eläimellisiä muotoja pääsee oivasti esiin kahdessa Toivo Pekkasen puistossa laiduntavassa lehmässä. Lehmä on ollut ja pysynyt. "Minulle maailma on lehmät, koska niillä voi kertoa kaiken."

41. TUULENVIEMÄÄ, 2011

Tommi Toija

maalattu pronssi ja lasikuitu

Kotkan Veistospromenadi, Keskuskadun ja Kapteeninkadun kulma.

Tommi Toijan veistosten päähenkilönä on usein pieni poika, jolla on lyhyet jalat ja suuri pää. Poika saattaa seistä lammikossa, puhalttaa purkkapalloa tai hautoa päänsä päällä pilveä. Katsojan on helppo samaistua hahmoon, joka välittää tuttuja tunteita: viattomuutta, kateutta, nolostumista, ihmisen pienuutta maailman tuulissa. Teos paljastettiin 9.6.2011.

42. PISARA MERESSÄ, 2011

Jaakko Pernu

pajuveistos

Kotkan Veistospromenadi

Kuvanveistäjä Jaakko Pernu teki teoksensa Kiertolainen, joka myös tunnettiin nimellä Hyrrä, Keskuskadulle vuonna 2001. Veistos oli käsittelemättömästä pajusta ja kesti säitä uhmaten vuoteen 2008, jolloin se sai viikinkihautajaiset Katariinan meripuistossa. Puu on Pernulle luontainen materiaali: hänen isänsä oli veneenrakentaja. Pajua on hänen kotiseudullaan Kokkolassa runsaasti. Pisara meressä on tehty käsitellystä puumateriaalista. Teos paljastettiin 9.6.2011.

43. MUODONMUUTOKSIA, 2011

Alexander Reichstein

galvanoitua teräslankaa

Sibeliuksenpuisto

Alexander Reichstein tekee laaja-alaisesti taidetta lapsille, lapsenmielisille ja lasten kanssa. Hän on kuvittanut useita lastenkirjoja ja mm. voittanut Finlandia Junior-palkinnon kuvituksestaan Alexis Kourosin kirjoittamaan kirjaan "Gondwanan lapset" 1997.

Taideteoksissaan Reichstein vaihtaa usein tyyliä ja tekniikkaa. Teokset ovat vuorovaikutteisia, katsoja kuulee ääniä, teos saattaa muuttaa muotoaan katsojan sil-

mien edessä, teoksen osia voi yhdistellä tai kosketella. Kotkassa Meripirtin päiväkodissa on Reichsteinin teos, joka koostuu suurista hiekkakakuista.

Muodonmuutoksia kuvaa lapsen kehitystä. Hyönteisten lailla lapset käyvät läpi monia kehitysvaiheita, välillä mönkivät toukkana, sitten jo lähtevät miltei lentoon. Reichsteinin veistos saattaa olla veistospromenadin suurin, sillä hän on ottanut sen osaksi kokonaisen vaahteran.

- 44.** Pekka Kauhasen Öinen Impi, alumiinia ja pronssia on Satamakatu Kauppakadun risteyksen kohdalla Kairon edessä.

Kuvanveistäjä Pekka Kauhanen (s.1954) opiskellut vuosina 1976-1980 Suomen Taideakatemian koulussa. Kauhasen teoksia on muun muassa Nykyaiteen museo Kiasman kokoelmassa, Helsingissä, Saastamoisen säätiön taidekokoelmassa Espoossa ja Wihurin säätiön kokoelmassa. Hänen julkisia teoksiaan ovat muun muassa Suuri aika, Urho Kekkosen muistomerkki (Kajaani 1990), Odottajan puku (Tampere 2003) ja Taidepoliisi (Tapiola 2006).

Pronssista, teräksestä, alumiinista tai takoraudasta valmistetut pikku-ukot ja lumiukot ovat olleet Kauhasen tavaramerkki viime vuosina. Kuvanveistäjä Pekka Kauhaselle leikkimielisyys on tärkeä asenne taiteen tekemisessä. Se tarkoittaa ennakkoluulottomuutta ja yllätyksellisyyttä aihe- ja materiaalivalinnoissa. Kauhanen sai vuonna 2011 Pro Finlandia -mitalin.